

Församlingen

T R O N S H E M L I G H E T

vägledning i den kristna trons grunder

”... på den klippan skall jag bygga min kyrka, och dödsrikets portar skall aldrig få makt över den.” (Matt 16:18)

Församlingen

Bibelcitaten är hämtade från *Bibel 2000*
Copyright Svenska Bibelsällskapet

© Författarna, Pingst och Libris förlag

OMSLAG OCH FORMGIVNING Maria Mannberg

OMSLAGSBILD Felix Stensson/PIXGALLERY

TRYCK Svenska Tryckcentralen, Avesta 2006

ISBN 10 91-7195-788-X

ISBN 13 978-91-7195-788-7

Förord

TUSENTALS BÖCKER och skrifter har författats om församlingen. Denna skrift gör inte anspråk på att säga något nytt. Den är ett försök att sammanfatta några av grunddragen i visionen av den gemenskap som tar form på pingstdagen.

Vad säger Bibeln om församlingen? Den frågan ägnade de första generationerna av pingstvännen i vårt land ivriga samtal och studier. Samma fråga har Jesu lärjungar i alla tider brottats med. Församlingens hemlighet måste återupptäckas och levas av varje ny generation.

Vi har valt att belysa församlingen ur tre perspektiv. Under rubriken ”En ny mänsklighet” söker vi församlingens identitet. Vad *är* den kristna församlingen? I kapitlet ”En gemenskap inför Guds ansikte” reflekterar vi över församlingens aktivitet och uppdrag. Vad *gör* församlingen? Under rubriken ”Guds hushåll” behandlas slutligen frågan om församlingsordning. *Hur* byggs den kristna församlingen efter Nya testamentets mönsterbild?

Den skrift du har i din hand har, liksom övriga skrifter i serien *Trons hemlighet*, växt fram under gemensamma bibelstudier och samtal inom det teologiska nätverket i Pingst. Vi överlämnar den till våra församlingar och läsare med en bön om att den ska inspirera och utmana till en fördjupad överlåtelse åt församlingsliv, i gudstjänst och gemenskap.

Ann-Charlotte Westling • Annica Björk • Beryl Lindeman • Björne Erixon • Carla Widén • Carl-Olof Nilsson • Dan Salomonsson (Sammankallande) • Göran Lennartsson • Jan-Åke Alvarsson • Joel Halldorf • Kent Crannell • Lena Tellebo • Marcus Sönnerbrandt • Marcus Örebäck • Marianne Andreas • Martin Boström • Olof Djurfeldt • Peter Halldorf • Roine Swensson • Roland Eckerby • Sam Wohlin • Staffan Swahn • Stefan Green • Sune Elofson • Sören Perder • Ulf Sundkvist • Ulrik Josefsson • Uno Solinger

I.

En ny mänsklighet

”Allt lade han under hans fötter, och honom som är huvud över allting gjorde han till huvud för kyrkan, som är hans kropp, fullheten av honom som helt uppfyller allt.” (Ef 1:22-23)

FÖRSAMLINGEN ÄR GUDS stora hemlighet. Mänskliga projekt och ideologier uppstår och slocknar, men kyrkan står oövervinnerlig i världen. Hon vittnar om Guds eviga plan för världen: att skapa ”en ny himmel och en ny jord”.¹

När individualismen ohämmat breder ut sig i våra sinnen och samhällen, är församlingen kallad att vara en motkultur i samhället. En påminnelse om att ingen lever för sig själv och ingen dör för sig själv. Tron kan aldrig vara en privatsak, något ”ingen annan har att göra med”. Om andligheten privatiseras hamnar vi snart i ensamhetens karga öken. Liv finns endast i gemenskap.

Som skapad till Guds avbild är människan ett återsken av den Gud som *är* gemenskap – en evig kärlek mellan Fadern, Sonen och Anden. Det ligger i vår natur att söka gemenskap, därför säger Gud: ”Det är inte bra att mannen är ensam.”² Vi är skapade för varandra. Barnet föds ur vuxnas gemenskap och kan inte överleva utan deras omsorg. Hela vår personlighet formas i samhörighet och gemenskap. Människans djupaste identitet *är* kärlek, eftersom ”Gud är kärlek”.³

Eftersom tron inte är skild från vårt mänskliga liv, är vi också här beroende av gemenskapen. Vi tror tillsammans med alla de heliga genom alla tider. Vid livets slut hänger vår salighet inte på kraften i vår *egen* tro – vi vilar i den tro som en gång för alla överlämnats åt de heliga.

En Andens gemenskap

På pingstdagen framträder församlingen i en stormvind från himlen. Den Helige Ande utgjuts över lärjungarna, plötsligt och med överraskande manifestationer. Pingstens händelser är så omvälvande att de inleder en ny fas i mänsklighetens historia. Uppfyllda av Helig Ande talar lärjungarna om Guds stora gärningar på många olika språk.

Den dagen påbörjas helandet av ”babels-såret”. Mänsklighetens historia av splittring

som uppstod vid Babels torn är nu hävd.⁴ Av alla folk skapar Gud en kropp, en enda mänsklighet, födda av en och samma Ande. Språkundret är ett enhetsunder. När lärjungarna ”började tala andra tungomål”⁵ blev de begripliga – inte obegripliga! Alla hörde dem på sina egna språk tala om Guds stora gärningar.

Petrus talar till den häpna folksamlingen i Jerusalem. Genom Andens kraft tränger hans Kristuspredikan in i människors hjärtan med ljus över deras liv. Tusentals omvänder sig och bekänner Jesus som Herre. Väckelsen är oemotståndlig. Frälsningshistorien har vänt blad. Världen kan aldrig mer bli sig lik.

En ny skapelse

Den gemenskap mellan människor som tar form i Nya testamentet, på andra sidan Påskdagens uppståndelse, utgör en ny mänsklig-

het. I den första församlingen i Jerusalem hade lärjungarna allt gemensamt. De delade varandras liv. Uppfyllda av Anden blev de ett tecken inför en hel värld på en upprättad skapelse.

Den gemenskapen kallades *församlingen*. Hon var den nya skapelsen, synliggjord inför världen i en livsgemenskap där allt hängde ihop. Det var en gemenskap med en smak av himmel och en omsorg om allt jordiskt.

Det var inte underligt om den unga Jesusrörelsen ägde en märklig attraktionskraft och snabbt spred sig över romarriket. Församlingen vände upp och ned på världen.⁶ På samma gång helig och bräcklig gav den Gud ett ansikte som fick samtidens gudsbilder att blekna. Det var i lärjungarnas inbördes gemenskap som ansiktsdragen framträdde. Här mötte man en Gud med levande blick, inte med stirrande ögon som hos avgudarna.

Mötet med Jesus innebar för hans första lärjungar ett plötsligt uppbrott. Kallelsen löd klar och enkel: ”Kom och följ mig!”⁷ Det var inte ett moraliskt imperativ som mötte dem, det var ett erbjudande om gemenskap. Han såg på dem med ömhet, som en far och en mor, och sa: Jag kallar er vänner – inte tjänare.⁸ Han talade till Gud medan de lyssnade, så att de inte kunde undgå att förstå vem denne Gud var: ”Min Fader och er Fader.”⁹

Dessa lärjungar blev fröet till den kristna församlingen, som började spira när Kristus besegrat död och djävul, och uppfyllt löftet att fylla dem med Helige Ande. Församlingen uppstod därför att Jesus uppstått från de döda. På bara några årtionden spreds evangeliet över världen.

Öppen mot världen

Det var en öppen och befriande gemenskap som tog form i Jerusalem, inte sluten och självupptagen. Varje dag anslöt sig nya människor till skaran av Jesustroende, berättar Lukas, kyrkans första historiekrönikör. Jesu löfte till sina lärjungar innan han lämnade dem hade blivit verklighet: ”Ni skall få kraft när den Helige Ande kommer över er, och ni skall vittna om mig i Jerusalem och i hela Judeen och Samarien och ända till jordens yttersta gräns”.¹⁰ Hans sändning gällde alla folk och slutade med orden: ”Jag är med er alla dagar till tidens slut”.¹¹

Apostlagärningarna är berättelsen om hur den unga församlingen utvidgade sina gränser mot ”jordens yttersta gräns”. Inom en generation hade evangeliet nått från Jerusalem till Rom, från den heliga staden till hela världens huvudstad. De som mött den upp-

ståndne Kristus kunde inte låta bli att tala om vad de hade sett och hört. Spontant delade de med sig av sin tro till nya människor. Genom orädda och självutgivande ledare som likt vaxljus brann intill självutplåning, stärktes övertygelsen om att alla hade samma rätt att få höra evangelium. Evangeliets radikalitet bestod i det nya livet i Kristus till vilket alla folk var inbjudna.

Församlingen växte när den levde med en öppen dörr mot nya människor. Uppdraget Jesus lagt i deras händer var att bygga Guds rike i världen. Deras vision var större än enskilda människors frälsning. De väntade på den dag när hela skapelsen ska befrias ur sitt slaveri under död och förgängelse. Därför kunde maktens hot och pöbelns hat inte hejda dem. Med glädje gav de sina liv för något som var långt större än de själva. Martyrernas blod blev församlingens utsäde.

Den unga kyrkans historia blev en missionshistoria.

Guds stora mysterium

Den kristna kyrkan tillhör Jesus. Han har själv lovat att bygga sin församling. ”Och jag säger dig att du är Petrus, Klippan, och på den klippan skall *jag* bygga min kyrka, och dödsrikets portar skall aldrig få makt över den.”¹² Kristi löfte om församlingens slutliga triumf har burit denna sköra och utsatta gemenskap i snart tvåtusen år.

Församlingen är Guds hemlighet (*mysterion*) som blev synlig för att världen skulle få evangeliet och ondskan besegras. ”Nu skulle härskarna och makterna i himlarymderna genom kyrkan få kunskap om Guds vishet i hela dess mångfald”, skriver Paulus efter att ha beskrivit ”hemligheten med Kristus,

det mysterium som nu uppenbarats för hans heliga apostlar och profeter: Tack vare Jesus Kristus är hedningarna genom evangeliet arvingar som vi, tillhör samma kropp som vi och har del i löftet som vi...”¹³

Det råder en kontinuitet mellan gudsfolket i det gamla och det nya förbundet. Då – i det gamla förbundet – uppenbarade sig Gud för Israels folk. Nu gäller uppenbarelsen alla folk. I Kristus fullbordar Gud sin tanke med hela skapelsen. De profetiska löfterna om Messias och ett återupprättat Israel börjar uppfyllas – och hela mänskligheten har del i det som sker genom församlingen.

Ur Guds eget hjärta föddes en gemenskap som var en avglans av den ursprungliga skapelsen. Församlingen kan bara förstås utifrån Guds plan med hela skapelsen. Annars reduceras den till en intresseförening av inomvärldslig karaktär, i likhet med pistol-

skyttföreningen eller brukshundsklubben. Johannes beskriver församlingen som ”vår gemenskap, som är en gemenskap med Fadern och hans son Jesus Kristus”.¹⁴

Kristi brud, Kristi kropp och Guds tempel

Församlingen har sin identitet i Kristus och präglas av Jesu närvaro. När den beskrivs som *Kristi brud* och *Kristi kropp* är det mer än vackra bilder. Församlingen är kallad att ta emot Kristus som sin brudgum och att utgöra en gemenskap genomströmmad av hans liv.

Som Kristi kropp gör församlingen Kristus synlig i världen. Jesus sade till sina lärjungar: ”Som Fadern har sänt mig sänder jag er”.¹⁵ Församlingen är en förlängning av Jesu liv i världen. Genom Andens närvaro och gåvor *är* hon Kristus mitt ibland människorna.

Apostlagärningarna beskriver hur den första församlingen växte till ”genom den Helige Andes tröst och stöd.”¹⁶ Men bilden av kroppen visar också hur gemenskapen mellan de troende är livgivande. Livet från Jesus förmedlas till oss från våra trossyskon: ”var för sig är vi lemmar som är till för varandra”.¹⁷ Vi möter Gud i och genom varandra. Den som ber tillsammans med Guds folk, ber dubbelt så starkt som den som ber ensam!

Att Gud bor i sin församling betonas också i bilden av församlingen som *Guds tempel*¹⁸ ”där hans Ande bor” och hans härlighet uppenbaras. När församlingen firar gudstjänst byggs ett heligt tempel i Andens kraft. Det är Herrens närvaro, genom Anden och Ordet, i brödet och vinet på hans bord, som skapar den kristna församlingen och gör den till mänsklighetens hopp. Så blir församlingen den plats där livet mognar till Kristi likhet.

II.

En gemenskap inför Guds ansikte

”... när ni samlas har var och en något att bidra med: sång, undervisning, uppenbarelse, tungotal eller uttolkning. Men allt skall syfta till att bygga upp.” (1 Kor 14:26)

Gudstjänsten – församlingens stora fest

Jesus Kristus är uppstånden! Han har besegrat död och ondska, och blivit hela världen till liv.

Omkring denna tro har kristna samlats vecka efter vecka i snart tvåtusen år. I söndagens gudstjänst gestaltar och förkunnar

församlingen denna verklighet inför allt synligt och osynligt. Att fira gudstjänst är varje församlings viktigaste kallelse. Hennes tjänst i världen, i mission och diakoni, är ett utflöde av hennes tjänst inför Gud.

Gudstjänsten är den plats där vi ”möts i församlingen”.¹⁹ Vi möts inför Herrens ansikte i tillbedjan, förundras över hans storhet och förvandlas av kraften från hans uppståndelse. Gudstjänsten förkunnar att Gud försonat hela världen med Kristus och låter oss därför veta att vi är älskade och förlåtna. Det är i gemenskapen med de heliga som vår tro förnyas och fördjupas.

Gudstjänsten är den öppna och rymliga plats där rädslan byts mot tillit och där frid och välsignelse förmedlas. Där bär vi som döpta in i Kristus fram våra bräckliga och såriga liv inför Gud tillsammans med alla dem som infogats i Kristi kropp. Att delta i

den gudstjänstfirande församlingen är oundgängligt för den som vill hålla sin tro vid liv.

Varje gudstjänst, vare sig den firas söndag eller vardag, är en fest. I gudstjänsten firar vi Kristi seger och den nya skapelsens ankomst. Vi påminns om att vi blivit en del av en gemenskap som utgör en ny mänsklighet, ett tecken inför hela världen på att Gud försonat hela skapelsen med sig. Ensamhet och isolering har brutits, splittring och hat har övervunnits. Ordet som förkunnas ger liv, tröst och hopp. Som uppståndelsens näring, räcks oss bröd och vin – i *eukaristin*, som de första kristna kallade denna tacksägelsens heliga måltid, smakar vi åter paradiset frukter.

Det är i den gudstjänstfirande gemenskapen vi lär känna Gud och hans omätliga kärlek. ”Stå fasta och var stadigt rotade i honom, så att ni tillsammans med alla de heliga förstår fatta bredden och längden och höjden

och djupet och lära känna Kristi kärlek som är väldigare än all kunskap tills hela Guds fullhet uppfyller er”.²⁰

”Församlingen är det nya Eden”, sa man i den tidiga kyrkan. Genom dopet har vi övergått från död till liv, från mörker till ljus. Vi har återinträtt i det förlorade paradiset. Varje gång vi firar gudstjänst befinner vi oss i den nya tiden, vi är ögonvittnen till något som ännu inte inträffat: hela skapelsens helande och mänsklighetens upprättelse i Kristus. Genom mångfalden av Andens gåvor är Guds rike närvarande i härlighet!

Omvändelse och dop

I Kristi församling inträder ingen på egna meriter. Porten heter omvändelse och dop – en ingång som känns trång innan insikten om vår synd drabbar oss och väcker en

längtan efter förändring. Träffade i sina samveten frågade de som lyssnade till Petrus på pingstdagen: ”Vad skall vi göra?” Svaret löd: ”Omvänd er och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn, så att ni får förlåtelse för era synder! Då får ni den Helige Ande som gåva.”²¹

När någon vänder sig från synden till Kristus och tar emot hans förlåtelse är det för att Anden drar i hjärtat. Vi skulle inte följa Jesus om vi inte blev kallade. Dopet är en del av omvändelsen, vårt svar på kallelsen, och öppnar vägen in i de heligas gemenskap, församlingen.

Men dopet har en djupare innebörd. Genom Anden handlar Gud med människan i dopet, som en bekräftelse på hennes synders förlåtelse. Hon förenas med Kristus, döps ”in i honom”, ”in i hans död”. Hon begravs med honom för att sedan ”leva i ett nytt liv, så som Kristus uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet”.²²

I dopet inbjuder vi Kristus att förändra oss. Vi förenas med honom för att hans liv ska bli synligt i vårt liv. Vi är inte längre våra egna, vi har ”iklätt oss Kristus”.²³ Och därmed har vi även förenats med alla dem som är döpta in i honom. Vi tillhör inte längre oss själva, utan är en del av ett folk där alla underordnar sig varandra ”i vördnad för Kristus”.²⁴

Dop i Helig Ande

Till omvändelsen och dopet knyter Petrus på pingstdagen löftet om Andens gåva. De som lyssnar ser hur den Helige Ande har förvandlat Jesu lärjungar.

I sin predikan förklarar Petrus att Joels uråldriga profetia nu går i uppfyllelse: ”*Det skall ske i de yttersta dagarna, säger Gud, att jag utgjuter min Ande över alla människor. Era söner och döttrar skall profetera,*

era unga män skall se syner och era gamla män ha drömmar.”²⁵

Radikalast tänkbara förändring förutsades av profeten Joel. I Gamla testamentet föll Anden endast över några utvalda: profeter, präster och kungar. Nu ges Anden åt ”alla människor” – alla som låter döpa sig i Jesu Kristi namn. Ja, Anden ges åt var och en, som om Anden bara vore hos henne eller honom!

De som omvänt sig och blivit döpta har alla del i löftet – också i vår tid. Därför kan församlingens ledare frimodigt lägga sina händer på de nydöpta, så att Anden utgjuts i deras hjärtan.²⁶ Dop och handpåläggning är mer än en vacker ceremoni. Det är en yttre handling som förmedlar en andlig verklighet. Gud handlar när heliga händer läggs på dem som blivit döpta.

Tungotal och profetia, under och tecken, hör ihop med Andens utgjutande. Men

den främsta meningen med andeutgjutelsen är att de som tar emot Anden får kraft att vittna om Jesus i varje tid, i varje samhälle, i varje kultur.

Ett vittne förutsätter en erfarenhet. Vittnar gör man inte bara genom att förmedla ett stycke information. När Kristus genom Andens kraft tar gestalt i lärjungarnas liv *blir* de vittnen. Andens frukter och gåvor är därför avgörande för att församlingen ska vara ett vittne i världen. Genom Anden blir hon en avglans av Kristus. Driven av den kärlek som fick Jesus att gå i döden blir församlingen ett sant vittne om Jesu liv så att världen kan tro.

Gemenskap omkring Ordet och Bordet

Om dem som lät döpa sig på pingstdagen läser vi i Apostlagärningarnas andra kapitel:

”Och de deltog troget i apostlarnas un-

dervisning och den inbördes hjälpen, i brödbrytandet och bönerna. Alla människor bådade: många under och tecken gjordes genom apostlarna. De troende fortsatte att samlas och hade allting gemensamt. De sålde allt vad de ägde och hade och delade ut åt alla, efter vars och ens behov. De höll samman och möttes varje dag troget i templet, och i hemmen bröt de brödet och höll måltid med varandra i jublande, uppriktig glädje. De prisade Gud och var omtyckta av hela folket. Och Herren lät var dag nya människor bli frälsta och förena sig med dem.”²⁷

Här beskrivs en gemenskap som får djup, bredd och höjd när den lever av fyra källor: Ordet, diakonin, nattvarden och bönen. De som låter sig förenas av dessa fyra strömmar blir även idag vägvisare till församlingens förnyelse. Den första församlingen är här en viktig förebild.

a. Apostolisk undervisning

Apostlarnas undervisning förenar gammalt och nytt. Jesu lärjungar är överens med de flesta samtida judar i tron att Gamla testamentets skrifter är gudsinspirerade, liksom på Guds makt att göra under och att låta döda uppstå. Men de som varit med Jesus har efter hans uppståndelse fått sina ögon öppnade av det profetiska ljuset. De ser hur Gamla testamentets skrifter, som de nu oavbrutet hänvisar till, talar om Kristus.²⁸

När man hörde apostlarna var det som att man hörde Jesus. Orden är fyllda av Ande och liv. Det är en undervisning som förklarar och fördjupar hemligheten med Kristus. I Apostlagärningarnas många predikningar och i de apostoliska breven är denna undervisning sammanfattad.²⁹

Det är på apostlarnas grund församlingen byggs också i vår tid.³⁰ Utan deras vittnes-

börd och förkunnelse finns ingen församling. De var vittnen till Jesu liv, död, uppståndelse och himmelfärd.³¹ Även tvåtusen år senare kan ingen vara kristen utan att bekänna sig till den apostoliska tron, så som vi möter den i Skriften. Förnyelsen kommer alltid ur källorna, det vill säga ur det apostoliska vittnesbördet om Jesus Kristus som nedtecknats i Skriften och som förvaltas, förkunnas och förklaras genom församlingens liv.³²

b. ”Den inbördes hjälpen”

”Den inbördes hjälpen” är i Jerusalemsförsamlingen generös och utgivande. Grundtextens ord är *koinonia*, som betyder gemenskap och uttrycker mer än en enskild hjälpsats.

Gemenskapen i den första församlingen tar sig praktiska uttryck. Man delar med sig efter vars och ens behov. En radikal egen-

domsgemenskap växer fram, där de fattiga och de svaga visas särskild omsorg.

Egendomsgemenskapen är inget påbud utan kan snarare ses som en profetisk handling. När lärjungarna säljer sin egendom för att en rättvis fördelning ska ske blir det ett karismatiskt tecken i församlingens liv. Anden inspirerar lärjungarna att villigt dela med sig så att allas behov kan bli fyllda.³³

Sann andlighet tar sig alltid uttryck i medkänsla och omsorg i praktiska ting. Himmel och jord hör ihop. Den vilja att hjälpa de svaga som Mose lag talar om förverkligas i den första församlingen under Andens ledning. ”Den dagliga utspisningen” av församlingens änkor³⁴ är andligt liv omsatt i praktiken.

Som pingstvännen utmanas vi av urkristendomen, men också av vår egen historia som under sin första tid kännetecknades av ett starkt socialt patos. Karismatisk kris-

tendom är inte bara tungotal och profetia. Det är stöd åt missbrukare, nödhjälp åt de hungrande och kamp för att överbrygga de sociala klyftorna i samhället. När kyrkan inte entydigt ställer sig på de svagas sida har den svikit evangeliet.

c. Brödbrytandet

”Brödbrytandet” syftar till nattvarden, som i den första kristna tiden firas som en kärleksmåltid i hemmen. I den nytestamentliga undervisningen om nattvarden framstår den som en måltid med Jesu offerdöd i centrum, men också med blicken på hans återkomst i härlighet.

Den heliga måltiden upplivar längtan efter den dag när vi ska fira måltiden med Jesus i hans Faders rike, samtidigt som den förgriper denna måltid. Den vittnar om ett nytt

samhälle där alla – rika och fattiga, slavar och fria – har del i samma välsignelse och utgör en enda syskongemenskap.

Redan i Apostlagärningarna antyds hur söndagen, uppståndelsens dag, blivit den unga kyrkans gudstjänstdag. ”Dagen efter sabbaten hade vi samlats för att bryta bröd”, heter det i samband med Paulus besök i Troas.³⁵ Vid samma tillfälle beskrivs hur aposteln predikade, ”ända till gryningen”.³⁶ Det sätt på vilket Lukas framhåller att syftet med sammankomsten var att ”bryta bröd”, bekräftar hur nattvarden, tillsammans med predikan, mycket tidigt utgjorde en självklar del av den söndagliga gudstjänsten.

Jesu egna ord – ”Detta är min kropp ... Detta är mitt blod” – blev det viktigaste skälet till den första församlingens tro på Kristi närvaro i nattvarden. Därför fick också denna måltid en så stor betydelse i de unga

församlingarna. Om Jesus själv hade sagt att brödet är hans kropp – vem kunde då tvivla? Varje söndag blev en uppståndelsefest när Kristi seger firades i brödbrytandet.

I Paulus undervisning i Första Korinthierbrevet introducerar Paulus uttrycket ”Herrens måltid”³⁷ om nattvarden. Med stort allvar talar han om hur söndring och nedlåtande attityder mellan olika grupper i församlingen gjorde måltiden till en karikatyr av vad den skulle vara. Måltiden är för Paulus inte endast ett ihågkommande av något som skett – den innebär en verklig delaktighet av Kristus.

Att äta tillsammans är i den judiska och orientaliska kulturen ett starkt uttryck för gemenskap. När de ”i jublande uppriktig glädje” bryter brödet som ger dem ”gemenskap med Kristi kropp”³⁸ fördjupas deras gemenskap både med Kristus och med varandra. De tar emot Herren – och varandra! – i måltiden.

d. ”Bönerna”

Bönen i den första församlingen består av de gemensamma bönerna i hemmen och i templet. Bön är både något personligt – vilket Jesus framhåller när han varnar för att göra bönen till en uppvisning i fromhet³⁹ – och något gemensamt. På bönen väg fördjupas enheten.

De första kristna ber spontant⁴⁰ men deltar också i de gemensamma bönerna vid fasta tider som respekterades av alla fromma judar.⁴¹ När det heter i Apostlagärningarna att de ”deltog troget ... i bönerna”, syftar det sannolikt på de böner som hörde till den judiska gudstjänsten och som levde vidare i de unga församlingarna. I den judiska synagogan var bönen fri och liturgisk på samma gång. Man använde sig av ett slags mönsterböner som alla kände igen, men dessa lästes inte innantill utan kunde formuleras på lite olika sätt från gång till gång.

När prövningar och förföljelser tillstöter blir de goda bönevanorna en ovärderlig tillgång. Lärjungarna ropar gemensamt till Gud om hjälp, med böner fyllda av lovsång och tacksägelse.⁴² Andens liv strömmar genom deras böner, vare sig det rör sig om ”fri” bön eller ”liturgisk” bön.

De första kristnas bönevanor förs vidare i kyrkornas gudstjänster och klostrens tideböner, i de kristna hemmens bordsböner och familjeandakter, och senare i väckelserörelsernas regelbundna bönemöten. Församlingsförnyelse innebär alltid en förnyelse av bönelivet, i både hem och gudstjänst. Hemmen spelar en avgörande roll i den första församlingens liv som platser för bön, gemenskap, måltid och undervisning.

I upprättelsens tjänst

Den kristna församlingen kan också, som vi tidigare sett, beskrivas som *en upprättad mänsklighet* – ett folk vars synd är förlåten och vars skuld är försonad. Den kristna gemenskapen i världen är en ny skapelse. ”Det gamla är förbi, något nytt har kommit.”⁴³

Genom sin inbördes gemenskap blir församlingen ett profetiskt tecken, preludiet till en ny mänsklighet som lever i harmoni med Gud och allt skapat, så som det var tänkt från begynnelsen. Kyrkan är kallad att återspegla paradiset, där relationen mellan Gud och människa var obruten och hela skapelsen levde i harmoni. När Jesus utropar att Guds rike har anlänt är det en återupprättad värld han förkunnar. Som en gudsríkets utpost i världen bör församlingen vara ett föredöme genom att riva ner de sociala barriärerna och motverka maktmissbruk och förakt för svaghet.

Varje personlig upprättelse är ett hoppets tecken. Gud, som är upprättelsens Gud, talar inte till oss från ett avlägset fjärran. Han träder in i vår värld, stiger allra längst ned, blir en av oss. Jesus Kristus delar vårt liv för att vi genom att dela hans liv ska bli helade.

Församlingen speglar Kristus. Som sann människa förstår han oss och känner med oss. Som sann Gud kan han lyfta människan ur hennes förnedring. Församlingens hemlighet är Kristus. Överallt där Guds kärlek genom Anden är utgjuten i människors hjärtan, är församlingen sådan som Kristus är i denna världen. Hon ser på världen med Jesu ögon och vidrör människor med Kristi händer.

Så blir församlingen världen till helande och upprättelse. En näringsrik mylla där människan kan mogna till att bli den hon är skapad att vara: en bild av Gud!

Guds hushåll

”Men skulle jag dröja, så vet du nu hur man bör uppföra sig i Guds hushåll – den levande Gudens församling, sanningens pelare och grundval.” (1 Tim 3:15)

På Bibelns grund

Att bygga en församling med Nya testamentet som mönsterbild i en annorlunda tid än när de första församlingarna växte fram är inte att slaviskt kopiera någon enskild urkristen församling. I Nya testamentet möter

vi församlingar av olika slag, äldre och yngre, större och mindre, vackra församlingar och stridande församlingar.

I skilda miljöer framträder församlingen på olika sätt. En entydig struktur står inte att finna. Men evangeliet är detsamma. Och de principer för församlingsliv och ledarskap som behöver vara vägledande om vi vill bygga Guds församling på Bibelns grund fastställs under apostlarnas tid.

Den kristna församlingen har en unik identitet. Hon kan inte definieras eller förstås enbart utifrån människors engagemang. Hon är ”Guds hus, den levande Gudens församling, sanningens pelare och grundval”.⁴⁴ Församlingen är inte en mänsklig idé, hon är Guds tanke som nu blivit synlig, en gudomlig organism. Ja, hon är ett utflöde av Guds eget liv, av den inbördes gemenskapen i den heliga Treenigheten.

Struktur och ledning

Församlingens förståelse av sig själv som ett Guds folk, där alla är ”präster och kungar”, måste påverka dess sätt att organisera sin verksamhet och fördela ansvar.

Det grekiska ordet för församling i Nya testamentet, *ekklesia*, användes i antiken för att beteckna den beslutande folkförsamlingen i en stad. För grekisktalande judar är ordet känt från *Septuaginta*, den grekiska översättningen av Gamla testamentet, som en beteckning på Israels barns menighet (hebreiskans *kahal*), samlad till gudstjänst.

Församlingen i Nya testamentet står alltså i kontinuitet med Israel som *Guds eget folk*. Gud utvalde Israel: ”Ty du är ett folk som är helgat åt Herren, din Gud. Dig har Herren, din Gud, utvalt att vara hans dyrbara egendom ...”⁴⁵ I den nytestamentliga församlingen blir alla Jesustroende, judar som

hedningar, ett enda folk: ”...ni är ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk som skall förkunna hans storverk.”⁴⁶ ”Ni som förut inte var ett folk är nu Guds folk.”⁴⁷ De kristna är kallade ut ur världen, in i gemenskapen med Gud, och de sänds tillbaka till världen med evangeliet.

En församling blir till när människor samlas, söndag efter söndag, för att fira Kristi död och uppståndelse. Deras gemenskap tar sedan form på olika sätt, med fördelning av ansvar och uppdrag. Den organisatoriska formen för de urkristna församlingarnas liv har vi liten kännedom om. Men även här går att spåra en kontinuitet mellan gammalt och nytt, där de yttre formerna för gudstjänst och organisation har likheter med den judiska synagogans.

Gemenskapen omkring Kristus förutsätter en mötesplats. De första kristnas samman-

komster behöll strukturen från den judiska synagogan, och Paulus och hans medarbetare sökte sig alltid först till synagogorna när de kom till nya platser med evangeliet. Men Apostlagärningarna ger även exempel på hur andra lokaler brukades.⁴⁸ Det mesta av de tidigaste församlingarnas verksamhet tycks dock ha skett med hemmen som bas. Nya testamentets skrifter låter oss förstå vad gästfria hushåll betydde redan i Jerusalem.⁴⁹

a. Alla är präster.

Pingstdagens andeutgjutelse innebar att alla de som tog emot Kristi nåd fick del av Andens fullhet. Den Helige Ande fördelar sina gåvor på var och en så som Anden själv vill. Vi döps med Helig Ande för att utgöra en och samma kropp.⁵⁰ Alla är kallade att tjäna församlingen med olika gåvor. Som delar

i Kristi kropp behövs alla i lika hög grad. Paulus framhåller i Första Korinthierbrevets tolfte kapitel hur de svagaste delarna i kroppen är de mest nödvändiga.⁵¹

Den gammaltestamentliga skillnaden mellan prästerna och folket är nu borta. De troende är ”kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk som skall förkunna hans storverk”.⁵² Guds folk behöver inte längre offerpräster som medlare mellan Gud och människor för att sona deras skuld. Kristus har framburit ett fullkomligt offer. Men genom Jesus Kristus kan alla troende frambära andliga offer till Gud. Det gör vi genom att bruka de gåvor som Anden ger. Som ”präster” är alla troende kallade att representera Gud inför världen.

Denna kallelse förutsätter en överlåtelse. Det gäller att inte skjuta över ansvaret på dem som har ledande tjänster. Paulus upp-

manar därför alla de troende att ivrigt söka de andliga gåvorna, framför allt profetians gåva. Genom profetians Ande blir församlingen uppbyggd och de som inte tror blir övertygade om evangeliets sanning.⁵³ Här råder ingen elitism. Inte heller finns utrymme för en konsumtionsmentalitet där några enbart är mottagare eller åskådare.

Om inte varje del i kroppen fyller sin uppgift kan inte församlingen vara en avglans av Kristi härlighet i världen.

b. Några är kallade att visa väg.

Samtidigt som alla är präster i andlig mening, är några kallade att leda församlingen. Petrus fick av Jesus personligen uppdraget att vara en herde för hans hjord.⁵⁴ De tolv *apostlarna* var utvalda att predika evangeliet och undervisa församlingen.⁵⁵ Vi har sett vilken viktig

roll de spelade i Jerusalem och hur grundläggande deras budskap fortfarande är.

Paulus, som blev *hedningarnas apostel*, hade inget annat budskap än de tolv⁵⁶ men såg klarare än någon annan evangeliets universella karaktär. Han och de övriga apostlarna visade stor omsorg om församlingar och enskilda. De uppträdde med betydande andlig auktoritet och drog sig inte för att ingripa när församlingarna hotades av irrläror eller falska apostlar.

I de första församlingarna utsågs också andra ledare. Sju personer valdes att vara apostlarnas medhjälpare i Jerusalem. De brukar räknas som de första *diakonerna*⁵⁷, och skulle komplettera apostlarna framför allt genom ”att ordna med måltider”.⁵⁸

Vi läser även om *äldste* i Jerusalem och i de församlingar som grundades av Paulus.⁵⁹ I Paulus andliga testamente till de äldste i Efe-

sos, liksom i hans undervisning i pastoralbrev-
ven,⁶⁰ beskrivs dessa som herdar med ett sär-
skilt ansvar för de svaga. De skulle vara goda
föredömen, fria från penningbegär. De hade
även ansvar för att undervisningen bevarades
sund och måste därför tillrättavisa dem som
hade ett negativt inflytande i församlingen.

Nya testamentet innehåller texter om för-
samlingens ledare som lägger tonvikten på
mångfalden i deras andliga begåvning. Efe-
sierbrevet 4:11 beskriver ett femfaldigt ledar-
skap: apostlar, profeter, evangelister, herdar
och lärare. Det kan jämföras med beskriv-
ningen av de andliga tjänsternas mångfald i
Första Korinthierbrevet 12, där evangelister
och herdar är utlämnade men i stället andra
viktiga funktioner omnämns. Huvudbudska-
pet är detsamma: Församlingen behöver be-
tjänas av olika andliga tjänster och gåvor för
att mogna i förståelsen av Kristi hemlighet.

Biblskt ledarskap

Några grundläggande drag i den bibliska
undervisningen om ledarskap kan samman-
fattas på följande sätt:

Ledaren måste vara väl *grundad i trons hem-
lighet*. En djup insikt i de heliga skrifterna,
förvärvad genom erfarenhet, är en förutsätt-
ning för den som skall leda andra. Jesus hade
under åren tillsammans med sina apostlar för-
medlat kunskap i Skriften. Av den uppstånd-
ne fick de ett särskilt ljus över dess budskap
om Kristus. En liknande bildning tycks de
äldste i Efesos ha fått av Paulus för att kunna
bära ansvaret för församlingen när Paulus
lämnade dem. Studiet av Bibeln behöver ha
en central plats i varje kristen församling.

Den som skall leda andra måste vara *kallad
av Gud* och *utrustad av Anden* för sitt upp-

drag. ”Ingen får kalla sig lärare eller mästare”, framhöll Jesus. Den Helige Ande är den egentlige ledaren i varje församling, och om någon har uppdraget att leda är han eller hon helt beroende av Anden. Utbildning i ledarskap och teologisk lärdom ger goda redskap, men inget av detta är tillräckligt. Andens smörjelse är avgörande för all tjänst i Guds rike.

Kristet ledarskap är *tjänande* och sker därför aldrig genom direktiv och maktutövning. Karisma utan karaktär slutar alltid i katastrof. Ord som *diakonia*, *diakonos* och *diakoneo* (tjänst, tjänare, tjäna) har en framträdande plats i Nya testamentet. De beskriver en ledarsyn som bryter med den rådande kulturens ideal. Jesus själv, liksom apostlarna och deras medhjälpare, beskrivs som tjänare, utsedda inte till att härska utan till att ge sina

liv för Guds hjord.⁶¹ Ledare i Guds rike blir bara den som avträtt sitt eget välde och ser sig som en Kristi livegen. För Ordets tjänst i Jerusalemförsamlingen och för tjänsten vid borden används samma grundord.⁶²

Grunden för allt andligt ledarskap är kärleken till Jesus. ”Älskar du mig mer än de andra gör?”⁶³ löd Jesu fråga till Petrus. Inte: ”Vill du vara en ledare för min församling?” När en människas kärlek till Jesus växer, blir hennes omsorg om det som tillhör honom allt större. Bildning och begåvning kan tas i Guds tjänst, men är inte i sig kvalificerande för ett kristet ledarskap. Ledare i Guds församling blir den som besvarat kärleken från Herren mer förbehållslöst och hängivet än de många. Genom sin kärlek till Jesus blir ledaren en herde med samma sinnelag som Kristus.

c. Allas rätt och plikt att pröva

De som valts till ledare och tagit på sig herdeskapets börda är värda respekt och förtroende. Men ingen ledare är ofelbar. Församlingen har både rätt och skyldighet att pröva sina ledare. I Sverige är frikyrkoförsamlingar i allmänhet organiserade så att den yttersta beslutanderätten ligger i församlingen. Varje medlems röst är viktig. Det gäller även i pingstförsamlingar.

Detta synsätt grundas på att pingstdagen innebar ett andligt myndigförklarande av människan. Den Helige Ande gavs åt alla! ”Ni behöver ingen lärare. Ty hans smörjelse undervisar er om allt”⁶⁴ skriver Johannes till de kristna. Med de orden förespråkade han inte en andlig individualism där var och en uppträdde som sin egen lärare. Han ville stärka deras andliga självförtroende när självutnämnda andliga ledare uppträdde

med auktoritativa anspråk. Pingsten vände upp och ner på den gamla ordningen. Nu kan alla höra från Gud!

Paulus varnar i sitt avskedstal de äldste i Efesos för att det bland dem själva kommer att uppträda män som förkunnar villoläror för att dra lärjungarna över på sin sida. Därför skulle de vara vaksamma.⁶⁵ Han framhåller också hur viktigt det är att profetiskt tal prövas.⁶⁶

Naturligtvis är det inte självklart att majoriteten i en församling är lyhörd för Guds vilja. Men om hela beslutanderätten ligger hos några få blir man ännu mer beroende av att just dessa är andligt klarsynta. Dessutom blir de övrigas delaktighet begränsad, något som i allmänhet leder till en försvagad ansvarskänsla.

Tillsammans behöver varje församling söka Guds vilja. Då växer fram en konsen-

sus, ett samförstånd, som bygger på gudsfolkets inre förnimmelse och tro. Vi kan säga som efter apostlamötet i Jerusalem: ”Den helige Ande och vi har beslutat...”⁶⁷

d. Fria församlingar i samverkan

I den svenska pingströrelsen har den lokala församlingens suveränitet alltid framhållits som viktig. Den synen grundar sig på tron att varje enskild församling utgör Kristi kropp i dess fullhet.

På samma gång är församlingen över hela jorden ”en enda kropp”. Därför behöver gemenskapen och samhörigheten mellan församlingarna vårdas och skyddas. Nya testamentet beskriver hur angelägna apostlarna var att enheten i tro och lära skulle bevaras mellan församlingarna, men också hur man bistod varandra materiellt när provningar

kom.⁶⁸ Det bekräftas även av breven som sändes från apostlarna till olika församlingar, och som därefter kopierades och skickades mellan församlingarna.

Detta synsätt, där församlingarnas autonomi men också ansvaret för varandra befästs, har i svensk pingströrelse under senare år kommit till uttryck i bildandet av föreningen ”Pingst – fria församlingar i samverkan”. Enheten prövas framför allt i de nära relationerna. Om de som vittnar om Andens fullhet har svårt att bevara enheten mellan sina egna församlingar, försvagas deras möjlighet att bli en välsignelse för den vidare kristenheten och för världen. På urkristet vis behöver vi vårda oss om mötesplatser där missförstånd kan redas ut och splittring förebyggas bland dem som står oss närmast.

Men enhet och gemenskap gäller inte

bara dem som tillhör samma samfund eller rörelse. Gud har bara en församling! Den består av alla dem som har tagit emot det nya livet från Jesus Kristus. Johannes skriver: ”Den som har hans son har livet. Den som inte har Guds son har inte livet.”

Enheten mellan kristna är en av vår tids mest avgörande frågor. Jesus har själv bett om den: ”Jag ber att de alla skall bli ett och att liksom du, Fader, är i mig och jag i dig, också de skall vara i oss. Då skall världen tro på att du har sänt mig.”⁶⁹ Och Paulus skriver: ”Sträva efter att med friden som band bevara den andliga enheten.”⁷⁰ Guds folk hör ihop. Vi har samme Fader, vi tror på en enda Frälsare och ”med en och samma Ande har vi alla döpts”.⁷¹

Alla som har blivit födda på nytt och döpts in i Kristus tillhör den ”enda apostoliska kyrkan”.

”Skatten i lerkärl”

Bibeln präglas av stor realism, med en djup kännedom om människan och hennes svagheter. ”Anden vill, men kroppen är svag.”⁷² Även ledare kan ta fel och till med avfalla från tron. Nya testamentet rymmer åtskilligt av ofullkomlighet, maktkamp och småaktighet i de unga församlingarna. Guds rike byggs av människor i en värld där synden dagligen sårar oss.

Gud har skapat församlingen, men han kallar *människor* att leda och vårda den. Nådens gåvor vilar i ”lerkärl”, säger Paulus och påminner om hur påtagligt en Guds tjänare kan uppleva sin egen brist och svaghet. Men Gud sviker inte sina tjänare. I svagheten blir kraften störst.⁷³ Vår svaghet fostrar oss till ett djupare beroende av Gud.

Men misstag begås och oväntade svek får marken under fötterna att gunga. Jesus och apostlarna stod i samma kamp som vår tids församlingar. Bland lärjungarna fanns förrädaren Judas Iskariot, de båda makarna Ananias och Sapfeira som låtsades ge mer än de gjorde, den penningkäre magikern Simon och den trolöse medarbetaren Demas⁷⁴, som av kärlek till denna världen övergav Paulus.

Men vår synd behöver inte utestänga oss från vare sig nåden eller tjänsten i Guds rike – om vi omvänder oss. Förnekaren Petrus blev en förebild och en ledare bland ledare genom att ta emot sorgen efter Guds sinne. Somliga tillsluter sina hjärtan och går under i sitt svek, andra mognar till insikt, förkrosselse och omvändelse.

Den enskilde har stor betydelse för församlingsgemenskapens kvalitet – positivt och negativt. *En* ledare som orsakar skandal

skadar förtroendet för hela kyrkan. *En* kristen människas hyckleri eller ohederlighet kan underminera tilltron till den gemenskap hon tillhör. Men lika sant är att *en* bedragare eller våldsvverkare som omvänder sig och blir en lem i Kristi kropp blir ett hoppets tecken för många. En enda kristens tro och medkänsla påverkar bilden av församlingen. De mångas trohet – som ofta skymms av skandalernas rubriker – ger stadga och liv åt församlingen.

När församlingen i all sin bräcklighet blir genomskinlig för Kristi ljus och barmhärtighet blir hon ofattbart vacker. Den som ser henne utbrister då med bruden i Höga Visan: *Dra mig med dig*. Låt mig få följa med in i din hemlighet!

Noter

- ¹ Uppenbarelseboken 21:1
- ² Första Mosebok 2:18
- ³ Första Johannesbrevet 4:8
- ⁴ Första Moseboken 11:1–9
- ⁵ Apostlagärningarna 2:4
- ⁶ Se Apostlagärningarna 17:6; 19:26
- ⁷ Markusevangeliet 1:17
- ⁸ Johannesevangeliet 15:15
- ⁹ Johannesevangeliet 20:17
- ¹⁰ Apostlagärningarna 1:8
- ¹¹ Matteusevangeliet 28:18–20
- ¹² Matteusevangeliet 16:18–19

- ¹³ Efesierbrevet 3:10
¹⁴ Första Johannes brev 1:3-4
¹⁵ Johannesevangeliet 20:21
¹⁶ Apostlagärningarna 9:31
¹⁷ Romarbrevet 12:5
¹⁸ Första Korinthierbrevet 3:16-17.
Första Petrusbrevet 2:4ff.
¹⁹ Första Korinthierbrevet 11:18
²⁰ Efesierbrevet 3:17b-19
²¹ Apostlagärningarna 2:37-39
²² Romarbrevet 6:3-4
²³ Galaterbrevet 3:27
²⁴ Efesierbrevet 5:21
²⁵ Apostlagärningarna 2:17
²⁶ Apostlagärningarna 8:14-17;9:17;19:1-6. Förmodligen är det också denna sed som åsyftas med "läran om dop och handpåläggning" i Heb 6:2.
²⁷ Apostlagärningarna 2:42-47
²⁸ Lukasevangeliet 24:46-49.
²⁹ Se till exempel Apostlagärningarna 2:22-36;

- 3:12-26;9.19-22;10:34-43;13:26-41;17:3.
Kolosserbrevet 1:15-20. Andra Petrusbrevet 1:16-21.
³⁰ Efesierbrevet 2:20
³¹ Apostlagärningarna 1:21-22 beskriver kriterierna på den som skulle kunna ersätta Judas Iskariot som Jesu apostel.
³² Första Johannesbrevet 2:24
³³ Jämför också med Apostlagärningarna 4:32-37
³⁴ Apostlagärningarna 6:1
³⁵ Apostlagärningarna 20:7
³⁶ Apostlagärningarna 20:11
³⁷ Första Korinthierbrevet 11:20
³⁸ Första Korinthierbrevet 10:17
³⁹ Matteusevangeliet 6:5-8
⁴⁰ Apostlagärningarna 4:24 ff
⁴¹ Apostlagärningarna 3:1
⁴² Apostlagärningarna 4:23ff; 12:5,12. Efesierbrevet 6:18-20.
⁴³ Andra Korinthierbrevet 5:17

- 44 Första Timotheosbrevet 3:15
- 45 Femte Moseboken 7:6
- 46 Första Petrus brev 2:9
- 47 Första Petrus brev 2:10
- 48 Apostlagärningarna 19:9
- 49 Apostlagärningarna 12:12
- 50 Första Korinthierbrevet 12:13
- 51 Se verserna 12-31
- 52 Första Petrus brev 2:9
- 53 Första Korinthierbrevet 14:1-5,24
- 54 Johannesevangeliet 21:16
- 55 Se till exempel Matteusevangeliet 16:16-19;
28:18-20; Johannesevangeliet 20:21-23; 21:15-23.
- 56 Första Korinthierbrevet 15:1-11
- 57 Apostlagärningarna 6:1-6
- 58 Apostlagärningarna 6:2
- 59 Apostlagärningarna 11:30; 14:23; 15:4; 20:17;
21:18; Titusbrevet 1:5.
- 60 Apostlagärningarna 20:17-35. Första Timotheos-
brevet 3:1-7. Titusbrevet 1:5-11.